

RAPPORT 606

Archeologienota Leuven, Diestsestraat - Vanden Tymplestraat Realisatie van een nieuwbouw

DEEL 2: Programma van maatregelen

Inge Van de Staey & Petra Driesen
Augustus 2018

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

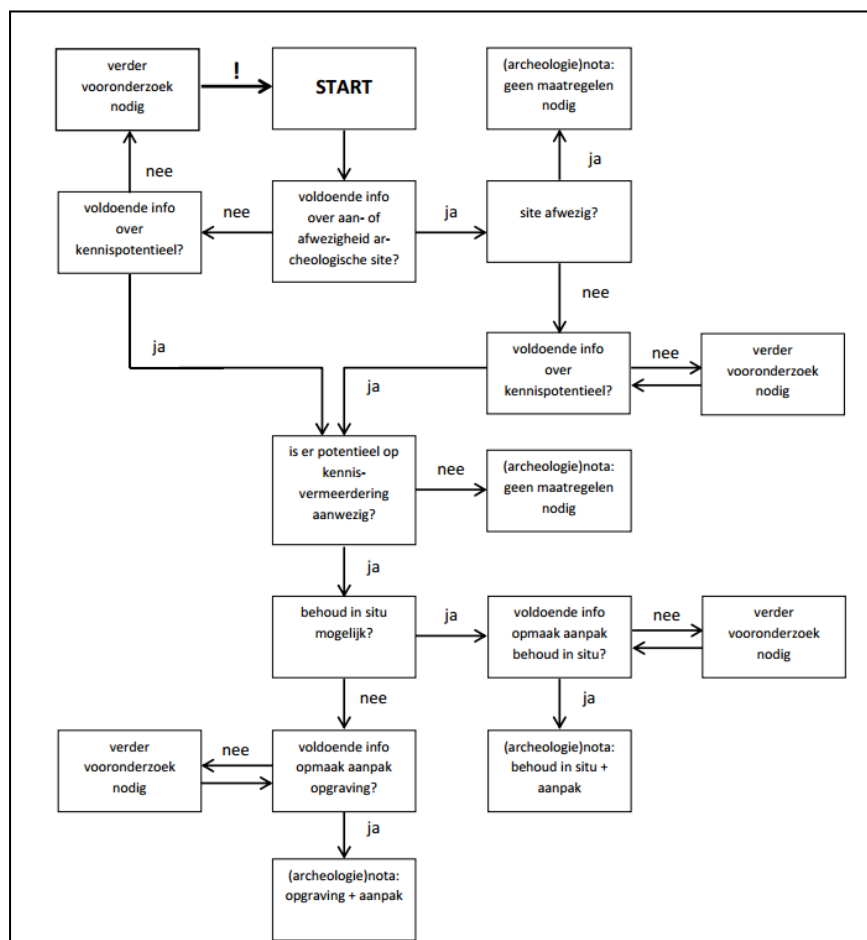
1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Tot op heden werd enkel een vooronderzoek in de vorm van bureauonderzoek uitgevoerd, omwille van het feit dat het terrein momenteel nog bebouwd is en de sloop van de bebouwing pas kan plaatsvinden na afgifte van de sloopvergunning. Verder wordt het achterliggende terrein gebruikt als parkeerterrein binnen de stadskern van Leuven. Het is dan ook onwenselijk en juridisch onmogelijk om voorafgaand aan de bodemingrepen een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren.

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd voor het gehele onderzoeksterrein en omvat het terrein, kadastraal gekend als Leuven, 1ste AFD, Sect. A, percelen 973E, 970V, 969D, 982K3, 982W3, 982T3, 982P3, 982Z2, 982A4, 982B4, 982N3, 982V3, 982S3 en 982C4.

Op basis van het bureauonderzoek kon met onvoldoende zekerheid een uitspraak gedaan worden over de aan – of afwezigheid van archeologisch erfgoed, de waarde daarvan en de omgang hiermee. Bijgevolg is een vervolgonderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk.

Het uitgesteld vooronderzoek moet plaatsvinden na het aanvragen of bekomen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, en zal om praktisch redenen plaatsvinden voordat gestart wordt met de verdere uitvoer van het project zoals de afbraak de gebouwen (zie randvoorwaarden).

Afb. 30: Beslissingsboom bij de afweging voor de noodzaak van verder vooronderzoek en/of een opgraving (Bron: OE, CGP 2.0, p. 31).

1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied

Het voorliggend bureauonderzoek heeft duidelijk gemaakt dat het terrein over een hoog archeologisch potentieel beschikt voor archeologische resten die dateren uit de late middeleeuwen, nieuwe tijd en nieuwste tijd. Het potentieel voor prehistorische periodes bleek laag vanwege de ligging binnen de historische stadskern van Leuven en de ingebruikname tijdens de voorbije eeuwen.

Het onderzoeksterrein is gelegen binnen de historische kern van Leuven. Op basis van het bureauonderzoek kan vermoed worden dat het onderzoeksterrein langs de Diestsestraat, een belangrijke verkeersader in de historische stad, reeds vanaf de 16de eeuw bebouwd was. Algemeen wordt aangenomen dat de bewoning langs de Diestsestraat denser was in de 16de/17de eeuw dan in de 18de eeuw. Verder ligt het terrein net buiten de voormalige bebouwing van het oude Hof van den Tymple. Het projectgebied wordt op historische kaarten ingenomen door tuinen, mogelijk toebehorende aan het voornoemde hof of van de huizen gelegen langs de Diestsestraat.

Om deze reden wordt een hoge trefkans toegekend voor zowel sporen van tuininrichting als sporen van bewoning langsheen de wegen vanaf de late middeleeuwen.

De kans op het aantreffen van sites uit de metaaltijden of de Romeinse tijd is kleiner vanwege de verstoringen door latere bebouwing, maar zeker niet onbestaande. Ook voor sporen en vondsten uit de vroege en volle middeleeuwen wordt het potentieel omwille van deze reden als laag ingeschat.

1.3 Impact van de geplande bodemingrepen

Op basis van de omschrijving van de geplande bodemingrepen in deel 1: Verslag van de resultaten, 1. Beschrijvend gedeelte, 1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen kan de impact van deze bodemingrepen op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed bepaald worden.

De initiatiefnemer plant op een ca. 3350 m² groot terrein, gelegen langs de Diestsestraat en Vanden Tymplestraat in Leuven (prov. Vlaams-Brabant) de bouw van een nieuwbouw die plaats geeft aan een 20-tal studio's, een 10-tal appartementen en een ruimte voor ondernemingsactiviteiten. De twee te realiseren bouwblokken worden onderling verbonden door middel van een ondergrondse parking.

De meest ingrijpende bodemingreep omvat de aanleg van een ondergrondse parkeergarage over het ganse projectgebied. Deze parkeergarage zal tot een diepte van ca. -10,4 m (langs de Diestsestraat) en -9,4 m (langs de Vanden Tymplestraat) worden uitgegraven. Bij deze bodemingrepen kan over het gehele terrein de verstoring van het eventueel aanwezige archeologische bodemarchief niet uitgesloten worden.

1.4 Bepaling van maatregelen

Op basis van het bureauonderzoek kan met onvoldoende zekerheid een uitspraak gedaan worden over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed, de waarde daarvan en de omgang hiermee. Vermits het bureauonderzoek aantoonde dat de geplande bodemingrepen het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief over het volledige terrein kunnen verstoren, is een vervolgonderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk.

Op basis van de archeologische verwachtingen voor het onderzoeksgebied en de evaluatie van de verschillende onderzoeksmethodes om deze verwachtingen in te vullen, in combinatie met de historische ingebruikname evenals de aard van het terrein dat zich in een stedelijke context bevindt en deels bebouwd is, wordt geopteerd voor een **vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een combinatie van een proefputten en proefsleuvenonderzoek**. Op deze manier kan zowel de horizontale verspreiding van sporen en vondsten in kaart gebracht worden en krijgt men een zicht op de gaafheid van de natuurlijke bodem. Tevens kan op die manier de aan- of afwezigheid en indien aanwezig, de aard en de datering van ouder archeologisch erfgoed nagegaan worden.

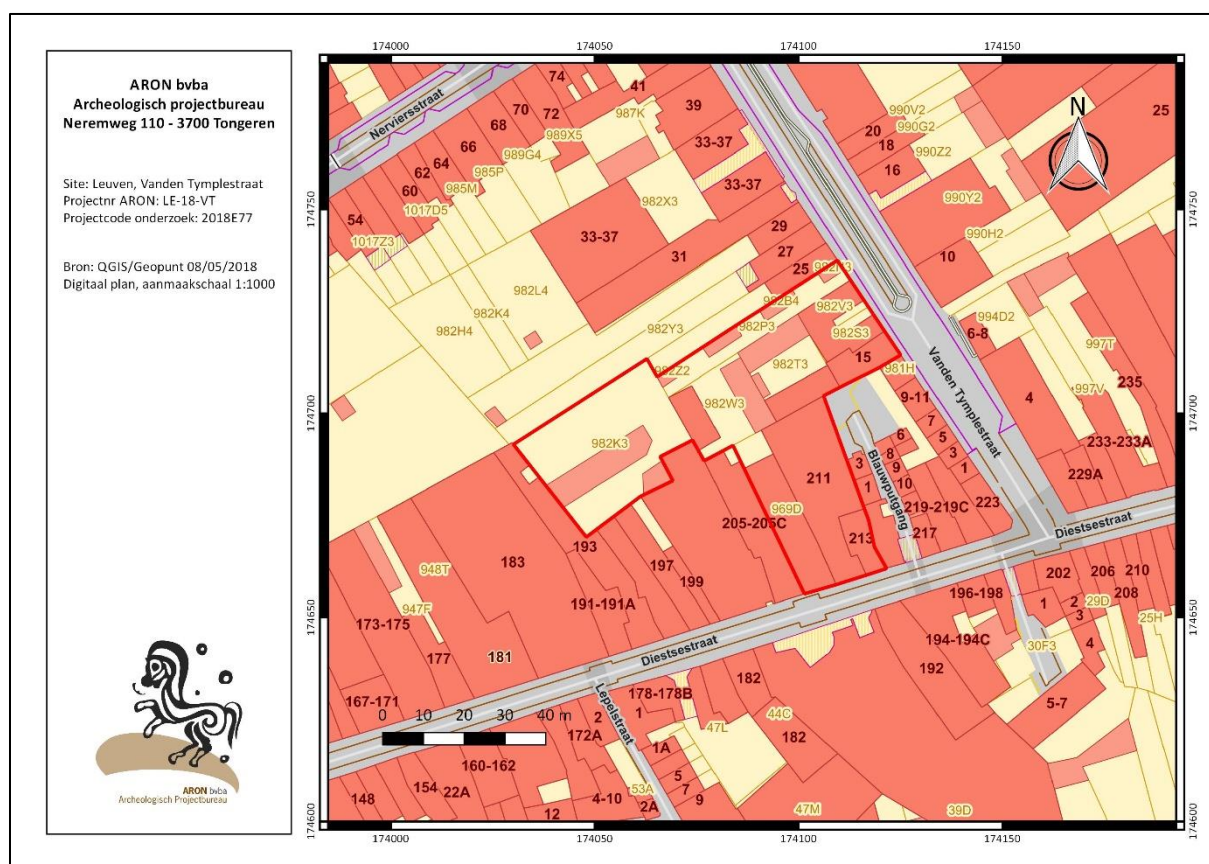
De kelder onder het pand aan de Diestsestraat 213 kon tot op heden niet bekeken worden. Indien deze deel uitmaakt van de historische bebouwing langs de Diestsestraat dient deze voorafgaand aan de sloopwerken **fotografisch geregistreerd** worden en alle zichtbare relevante onderdelen ervan onderzocht.

Het uitgesteld vooronderzoek moet plaatsvinden na het aanvragen of bekomen van de omgevingsvergunning, voordat gestart wordt met de uitvoer van het project. Een desbetreffend Programma van Maatregelen werd opgesteld.

2. Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Locatiegegevens	Vlaams-Brabant, Leuven, Diestsestraat, Vanden Tymplestraat
Oppervlakte	Het totale projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 3350 m ² .
Bounding box coördinaten	xMin,yMin 174030.02,174655.75 : xMax,yMax 174125.02,174737.50
Kadasternummers	Leuven, 1 ^{ste} AFD, Sect. A, percelen 973E, 970V, 969D, 982K3, 982W3, 982T3, 982P3, 982Z2, 982A4, 982B4, 982N3, 982V3, 982S3 en 982C4

Afb. 31: Kadastraal plan met perceelgrenzen en afbakening van het onderzoeksterrein in het rood.

2.2 Wetenschappelijke doelstellingen en onderzoeksvragen

Doel van het aanvullend vooronderzoek met ingreep in de bodem, is dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt. Rekening houdend met de archeologische waardering van het terrein zal het aanvullend vooronderzoek zich vnl. richten op het aantreffen en evalueren van vroegere bouwfasen van de op het terrein aanwezige bebouwing, de inrichting van het achterliggend erf en eventueel sporen van menselijke aanwezigheid op het terrein voorafgaand aan de bebouwing.

Verder wordt de potentiële impact van toekomstige geplande werken op de al dan niet goed bewaarde bodems en het mogelijke aanwezige archeologisch erfgoed ingeschat. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden

gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor een vervolgonderzoek.

Optioneel: Registratie van de kelder (Diestsestraat 213):²⁵

- Zijn er restanten van vroegere bouwfases van het pand aanwezig?
- Indien ja, kunnen de vroegere bouwfases gedateerd worden?
- Zijn er restanten van de oorspronkelijke vloer aanwezig?
- Kan de ouderdom van het pand op basis van archeologische vondsten bevestigd worden?
- Zijn er eventueel nog vroegere (onbekende) bouwfases?
- Kunnen de resultaten van het bureauonderzoek fijngesteld worden?

Tijdens het proefputten- en proefsleuvenonderzoek moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

Landschappelijke context:

- Wat zijn de aardkundige eenheden die te herkennen zijn in de proefputten? Kunnen we deze beschrijven en duiden?
- Zijn er aardkundige eenheden van antropogene oorsprong te herkennen?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (moederbodem) bewaard gebleven? Kunnen we deze beschrijven en duiden?
- Waar wijst het bodemprofiel op een ophoging en/of egalisatie van het terrein? Is er sprake van een verstoring van het bodemprofiel? Een afgraving? Zo ja, waar en tot welke diepte is hier sprake van? Om welke ingrepen gaat het? Is hier een natuurlijke of een antropogene verklaring voor?

Archeologische sporen en structuren:

- Zijn er losse vondsten (aardewerk, lithische artefacten, ...) aanwezig? Zo ja, zijn dit geïsoleerde vondsten of is er sprake van vondstconcentraties? Kunnen deze concentraties wijzen op de aanwezigheid van een prehistorische site? Wat is de vermoedelijke verticale verspreiding van de site (afbakening)? Werden deze vondsten in de natuurlijke bodem dan wel in een archeologisch spoor aangetroffen?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn er sporen, spoorcombinaties of archeologische structuren vast te stellen onder het vroegere kelderniveau? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn er sporen en/of vondsten die aan de bebouwing op historische kaarten of aan CAI locaties in de omgeving kunnen gekoppeld worden?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Zijn er recente verstoringen aan te duiden?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Welke?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven / proefputten een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een erf/nederzetting en de inrichting hiervan? Wat was de relatie tussen het erf en de bebouwing aan de straatzijde?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
 - Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
 - Wat is de omvang?
 - Komen er oversnijdingen voor?
 - Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Zijn er laatmiddeleeuwse of postmiddeleeuwse kelders aanwezig?

²⁵ Indien de kelder aanwezig onder het pand aan de Diestsestraat 213 deel uitmaakt van de historische bebouwing langs de Diestsestraat.

- Gelet op de gegevens uit het bureauonderzoek: waar zijn er archeologische lagen aanwezig die een potentieel herbergen voor het beantwoorden van archeologische vragen die specifiek zijn voor deze locatie? Hierbij worden alle perioden vanaf de prehistorie tot en met de Tweede Wereldoorlog in ogenschouw genomen.
 - o Zijn er sporen die gelinkt kunnen worden aan de middeleeuwse of pré-middeleeuwse ingebruikname van het terrein, meer bepaald bewoningssporen en/of sporen van tuininrichting?
 - o Kunnen sporen gekoppeld worden aan het voormalige Hof Van den Tymple?
 - o Zijn er sporen die wijzen op de postmiddeleeuwse ingebruikname van het terrein of die postmiddeleeuwse bebouwing kunnen duiden?
 - o Zijn er sporen of lagen te herkennen die een potentieel bevatten voor de archeologie van het Meso-Neolithicum, en voor bewoningssporen en/of artefacten uit de metaaltijden of de Romeinse tijd?
- Hebben er andere specifieke activiteiten in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?

Archeologische vindplaatsen

- Zijn er één of meerdere archeologisch relevante niveaus die door middel van bijkomend onderzoek (opgraving) dienen onderzocht te worden? Op welke diepte bevinden deze zich?
 - o Hoeveel opgravingsvlakken zullen er moeten worden aangelegd om de archeologie en de stratigrafische opbouw van de site wetenschappelijk te documenteren en te begrijpen?
 - o In geval de aanwezigheid van resten van de omwalling wordt vastgesteld: hoeveel opgravingsvlakken dienen hierbij aangelegd te worden (hoeveel fases zijn er te onderscheiden)?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

Vervolgonderzoek

- Hoe wordt een vervolgonderzoek best uitgevoerd? Wat is de strategie? Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een vervolgonderzoek?
- Wat zouden verdere onderzoeksvragen voor een opgraving zijn?
- Wat zou nuttig natuurwetenschappelijk onderzoek zijn bij verder onderzoek?
- Welke zouden zinvolle conservatietechnieken zijn?
- Wat zou de doorlooptijd en de kostprijs van een vervolgonderzoek zijn?

2.3 Opgravingsstrategie en -methode

TABEL 3 geeft een overzicht van de onderzoeksmethodes en een evaluatie hiervan in functie van het onderzoeksgebied.

Onderzoeksmethode	Evaluatie positief	Evaluatie negatief
Landschappelijk bodemonderzoek d.m.v. boringen en/of profielputten	Wordt uitgevoerd met het oog op het vaststellen van de opbouw van de ondergrond en het landschap.	Kosten-baten te duur om afzonderlijk uit te voeren gezien een proefputtenonderzoek nodig zal zijn (infra).
Veldkartering	Oppervlaktekartering is zeer geschikt om prehistorische en historische vindplaatsen op te sporen en een zicht te bekomen op de inhoudelijke en fysieke kwaliteit deze vindplaatsen.	Veldkartering is niet mogelijk gezien het gebied momenteel deels bebouwd en deels verhard is.
Geofysisch onderzoek	/	Geeft geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen. De resultaten moeten gecontroleerd worden met proefsleuven waardoor voor een

		onderzoeksgebied met een beperkt oppervlak de kosten-baten te duur is.
Verkennd archeologisch booronderzoek	Verkennd archeologisch booronderzoek is zeer geschikt om prehistorische sites, steentijd artefacten sites, op te sporen en een zicht te bekomen op de inhoudelijke en fysieke kwaliteit deze vindplaatsen.	Zeer tijdrovend en duur voor een gebied waar het potentieel naar prehistorie als laag wordt ingeschat. Dit onderzoek is minder geschikt om (proto-) historische vindplaatsen, i.e. vindplaatsen met grondsporen, op te sporen.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Laat toe een beeld te vormen van de horizontale spreiding van de site	Enkel van toepassing na het detecteren van steentijd artefactensites
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Laat toe een beeld te vormen van de verticale spreiding van de site	Enkel van toepassing na het detecteren van steentijd artefactensites
Proefsleuven en proefputten	Een proefputten- en proefsleuvenonderzoek is zeer geschikt om (proto-)historische op te sporen en een zicht te bekomen op de inhoudelijke en fysieke kwaliteit deze vindplaatsen. Voor het onderzoeksterrein wordt geopteerd voor een combinatie van een proefputten- en proefsleuvenonderzoek waarmee de bodemopbouw, het archeologische niveau én verticale stratigrafie op het terrein bestudeerd en geëvalueerd kan worden.	Dit onderzoek is minder geschikt om prehistorische vindplaatsen op te sporen.

TABEL 3: Overzicht en evaluatie van de onderzoeksmethodes.

Op basis van de archeologische verwachtingen voor het onderzoeksgebied en de evaluatie van de verschillende onderzoeksmethodes om deze verwachtingen in te vullen, in combinatie met de historische ingebruikname evenals de aard van het terrein dat zich in een stedelijke context bevindt en deels bebouwd is, wordt geopteerd voor een **vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een combinatie van een proefputten en proefsleuvenonderzoek**. Op deze manier kan zowel de horizontale verspreiding van sporen en vondsten in kaart gebracht worden en krijgt men een zicht op de gaafheid van de natuurlijke bodem. Tevens kan op die manier de aan- of afwezigheid en indien aanwezig, de aard en de datering van ouder archeologisch erfgoed nagegaan worden.

Uitgaande van de historische kaarten was het terrein, met uitzondering langs de Diestsestraat, hoofdzakelijk in gebruik als tuin. Het aanleggen van proefsleuven laat toe een ruimtelijk inzicht in de site te verwerven. De proefputten dienen om een zicht te krijgen op de verticale stratigrafie en de gaafheid van de natuurlijke bodem.

De dekkingsgraad en schikking van deze proefputten en proefsleuven is van die aard dat ze toelaten om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over de rest van het terrein wat betreft de te beantwoorden onderzoeksvragen.

Gezien de toestand en ingebruikname van het terrein, gelegen in het stadscentrum van Leuven en grotendeels bebouwd langs de Diestsestraat en Vanden Tymplestraat met aanwezigheid van noodzakelijke parkeergelegenheid op het achterliggende terrein, wordt geopteerd om de proefputten en -sleuven in te planten in de toegankelijke zones waarbij het terrein na uitvoer hiervan onmiddellijk terug gebruikt kan worden. De aanwezige constructies beperken evenwel de bewegingsvrijheid op het terrein. Tevens dient men rekening te houden met de stabiliteit van de aanwezige constructies, die vooraf niet gesloopt zullen zijn.

Er wordt daarom een aangepast voorstel geformuleerd waarbij het terrein door middel van twee sleufsegmenten en 3 bijkomende proefputten 2,3 % van de totale te onderzoeken oppervlakte (3350 m²) onderzocht wordt (zie 2.4 Onderzoekstechnieken). De sleuven worden aangelegd tot op het eerste archeologisch relevante niveau, de proefputten worden daarentegen gezien als een beperkte opgraving. Bij de inplanting van de proefsleuven en proefputten werd rekening gehouden met de hieronder beschreven randvoorwaarden. Een bijkomende proefput kan aangelegd worden a.h.v. de resultaten van het proefsleuven- en proefputtenonderzoek indien de onderzoeksvragen op basis van het uitgevoerd onderzoek niet volledig beantwoord kunnen worden.

De kelder onder het pand aan de Diestsestraat 213 kon tot op heden niet bekeken worden. Indien deze deel uitmaakt van de historische bebouwing langs de Diestestraat dient deze voorafgaand aan de sloopwerken **fotografisch geregistreerd** worden en alle zichtbare relevante onderdelen ervan onderzocht.

De uitvoering van het onderzoek vindt plaats volgens de bepalingen in het nieuwe *Erfgoeddecreet (2015)* en het *uitvoeringsbesluit bij het decreet*²⁶, de *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen (2016, CGP 8.6)*²⁷.

²⁶ <http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>,
https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf,
<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>,
https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

²⁷ https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

Afbakening van het onderzoeksgebied

Het proefputten- en proefsleuvenonderzoek zal plaatsvinden over het volledige terrein waar in het kader van het huidige project bodemingrepen zullen plaatsvinden (ca. 3350 m²). De proefputten en proefsleuven zijn ingepland binnen de contour van de te realiseren ondergrondse parking.

Indien noodzakelijk geacht wordt de aanwezige kelder aan de Diestsestraat 213 (ca. 16 m²) volledig geregistreerd.

Criteria voor het niet uitvoeren van voorziene onderzoeksmethoden

Indien bij het veldwerk van boven en onder beschreven methode en technieken wordt afgeweken op basis van de bekomen inzichten tijdens de uitvoering van het onderzoek, wordt dit beschreven en gemotiveerd in de rapportering.

Een mogelijkheid waarin kan afgeweken worden van de voorziene positie, breedte en lengte van de proefput of proefsleuf is als op het terrein blijkt dat er zodanig diep moet gegraven worden, dat de veiligheid in gedrang komt. Ook bij het aantreffen van onvoorziene verstoringen, vanwege de veiligheid en de stabiliteit van omliggende gebouwen of tuinmuren of vanwege de positie van te behouden bomen, kan van de vooropgestelde methode worden afgeweken.

Randvoorwaarden

De aanwezige verhardingen dienen verwijderd te worden bij de uitvoering van het proefputten- en proefsleuvenonderzoek, en dit onder begeleiding van de leidinggevende archeoloog die de diepte tot op het archeologisch leesbare niveau bepaald. De aanwezige verharding bestaat uit een kiezelverharding thv de sleufsegmenten en een betonplaat thv de bijkomende proefputten.

Gezien praktische overwegingen wordt geopteerd om het proefputtenonderzoek uit te voeren voor de sloop van de gebouwen. De gebouwen zijn immers bewoond en verder kan het terrein na uitvoering van het onderzoek terug in gebruik genomen worden als parkeerzone binnen de historische kern van Leuven. Indien voorafgaand aan de uitvoer van het proefsleuvenonderzoek afbraakwerken plaatsvinden, mogen deze slechts uitgevoerd worden tot op het maaiveld. Elke diepere bodemingreep dient te gebeuren onder begeleiding van een archeoloog.

Bij de aanleg van de proefsleuven en proefputten dient men steeds de veiligheid en de stabiliteit van de omliggende gebouwen te verzekeren.

De proefputten wordt in principe aangelegd tot in de moederbodem.

De gebouwen in het onderzoeksgebied mogen pas na de registratie van de eventueel aanwezige historische kelders (Diestsestraat 213) gesloopt worden om eventuele beschadiging van de kelders tegen te gaan.

Tijdens de uitvoer van het proefputtenonderzoek wordt ervoor gezorgd dat:

- Putten en sleuven die dieper dan de toegestane wettelijke uitgraafdiepte worden aangelegd, beveiligd en/of getrapt aangelegd worden. Eventueel worden proefputten breder aangelegd om dit getrapte profiel mogelijk te maken.
- Indien dieper graven niet mogelijk is, steeds door middel van boringen de verdere stratigrafie van de onderliggende bodem in kaart wordt gebracht.
- Alle inmetingen gebeuren met een GPS gestuurd en gegeorefereerd inmetingssysteem.
- Er doorlopend een metaaldetector gebruikt wordt.
- De weersomstandigheden dermate zijn dat ze een goede waarneming toelaten.
- Voorafgaand een KLIP-aanvraag plaats vindt.
- De werf is ingericht conform de vigerende arbeidswetgeving.
- De werf is ingericht volgens, en wordt uitgevoerd volgens de vigerende veiligheids- en gezondheidswetgeving.

- De uitvoering van de prospectie in overeenstemming is met de wettelijke bepalingen inzake bodemverzet.
- De uitvoering van de prospectie in overeenstemming is met de wettelijke bepalingen inzake bodemverzet.

Evaluatiecriteria

Het onderzoek is succesvol wanneer de vragen zowel wat betreft de bodemkunde als de archeologie een inhoudelijk antwoord konden ontvangen.

Indien de onderzoeksvragen op basis van het voorgesteld proefputten- en sleuvenplan niet volledig beantwoord kunnen worden, wordt bijkomend een proefput aangelegd.

Hoewel minder dan de in de *Code van Goede Praktijk* vooropgestelde 12,5 % vrij gelegd wordt, wordt de te onderzoeken percentage omwille van de strategische positionering van de sleuven en proefputten voldoende groot geacht om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

Echter, gezien de door de *Code Goede praktijk* opgelegde dekkingsgraad van 12,5% niet bereikt wordt, mag bij de aanwezigheid van een goed bewaard bodemprofiel het niet aantreffen van archeologisch sporen en structuren niet als argument gebruikt worden om geen verder onderzoek te adviseren.

2.4 Onderzoekstechnieken

2.4.1 Registratie kelder (Diestsestraat 213)

Voorafgaand aan de sloop dient de kelder van de historische bebouwing langs de Diestsestraat 213, indien deze niet recent werd verbouwd, fotografisch geregistreerd te worden en alle zichtbare relevante onderdelen ervan onderzocht. Dit gebeurt op dusdanige wijze dat constructie, fasering, materiaalgebruik, afwerking en bouwtechniek duidelijk zijn. Wanneer nuttig worden stalen voor natuurwetenschappelijke analyse genomen (CGP hoofdstuk 8: 8.6.1.8).

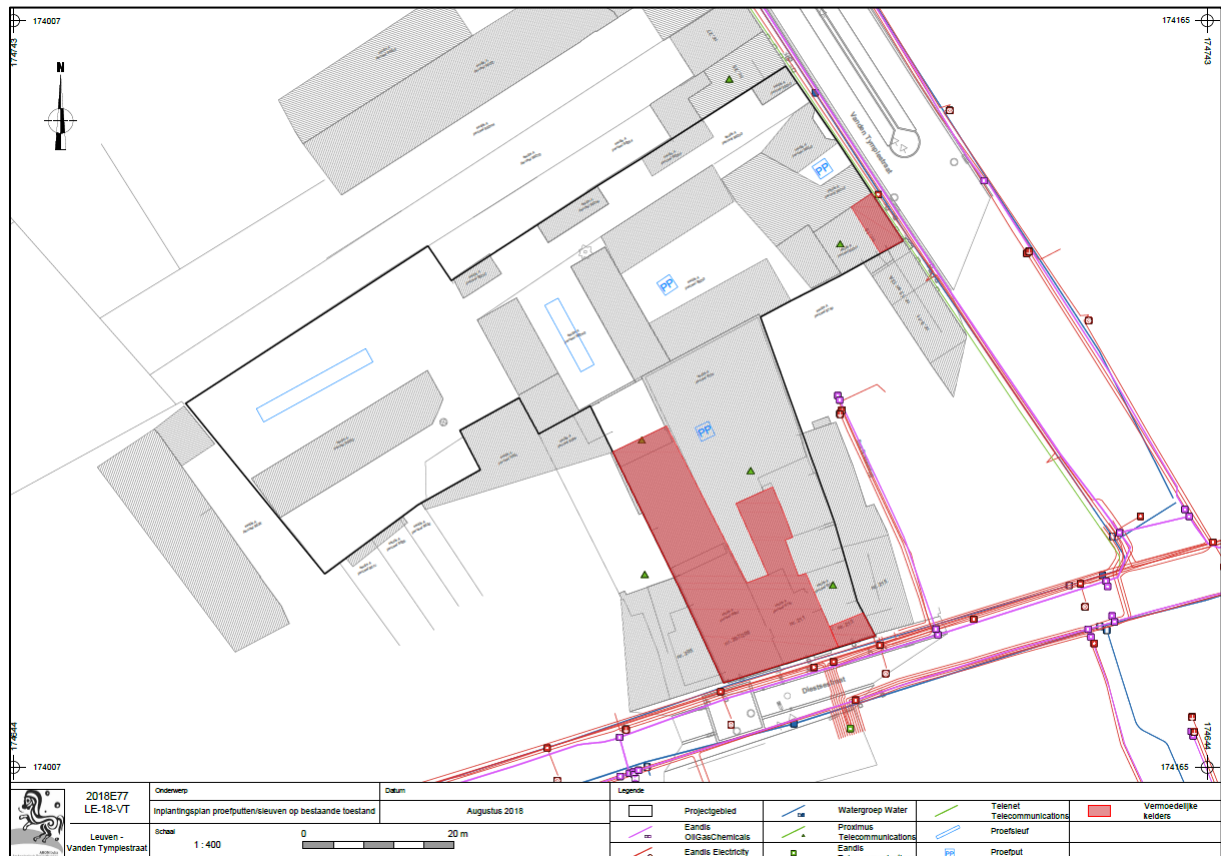
2.4.2 Proefputten en proefsleuvenonderzoek

Het proefputten- en proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd zoals bepaald onder *Hoofdstuk 8: vooronderzoek met ingreep in de bodem – 8.6 Proefsleuven en proefputten* uit de *CGP 2.0*.

Voor het uitvoeren van het proefputten- en proefsleuvenonderzoek stellen wij een plan voor dat terug te vinden is in de bijlagen (*BIJLAGE 8-9*, zie ook *Afb. 32 en 33*). Dit omvat de aanleg van 2 proefsleuven van 2 m breed, die aangelegd worden op het achterliggende parkeerterrein. De meest westelijke proefsleuf is ONO-WZW georiënteerd en ca. 16,5 m lang. Proefsleuf 2 is NNW-ZZO georiënteerd en ca. 10 m lang. Eén zijde van deze sleuven wordt verdiept tot op de moederbodem d.m.v. een proefput. Bijkomend worden drie proefputten verspreid over het terrein ingepland. De minimale breedte van elke put is 2 m, met een maximum van 4 m indien meer dan 1,20 m verdiept zou moeten worden.²⁸ In dat geval wordt er getrapt gewerkt. Van deze afmetingen kan afgeweken worden indien blijkt dat dit praktisch niet haalbaar is vanwege de aanwezige constructies op het terrein. In totaal wordt op deze manier 77 m² of 2,3 % van de totale te onderzoeken oppervlakte (3350 m²) onderzocht.

Bij de inplanting van de proefsleuven en proefputten werd rekening gehouden met de randvoorwaarden en de praktische mogelijkheden op het terrein. Tevens werd rekening gehouden met het reliëf van het onderzoeksterrein, waarbij verder kan gekeken worden of het terrein in het verleden (deels) geëgaliseerd werd (*Afb. 34*).

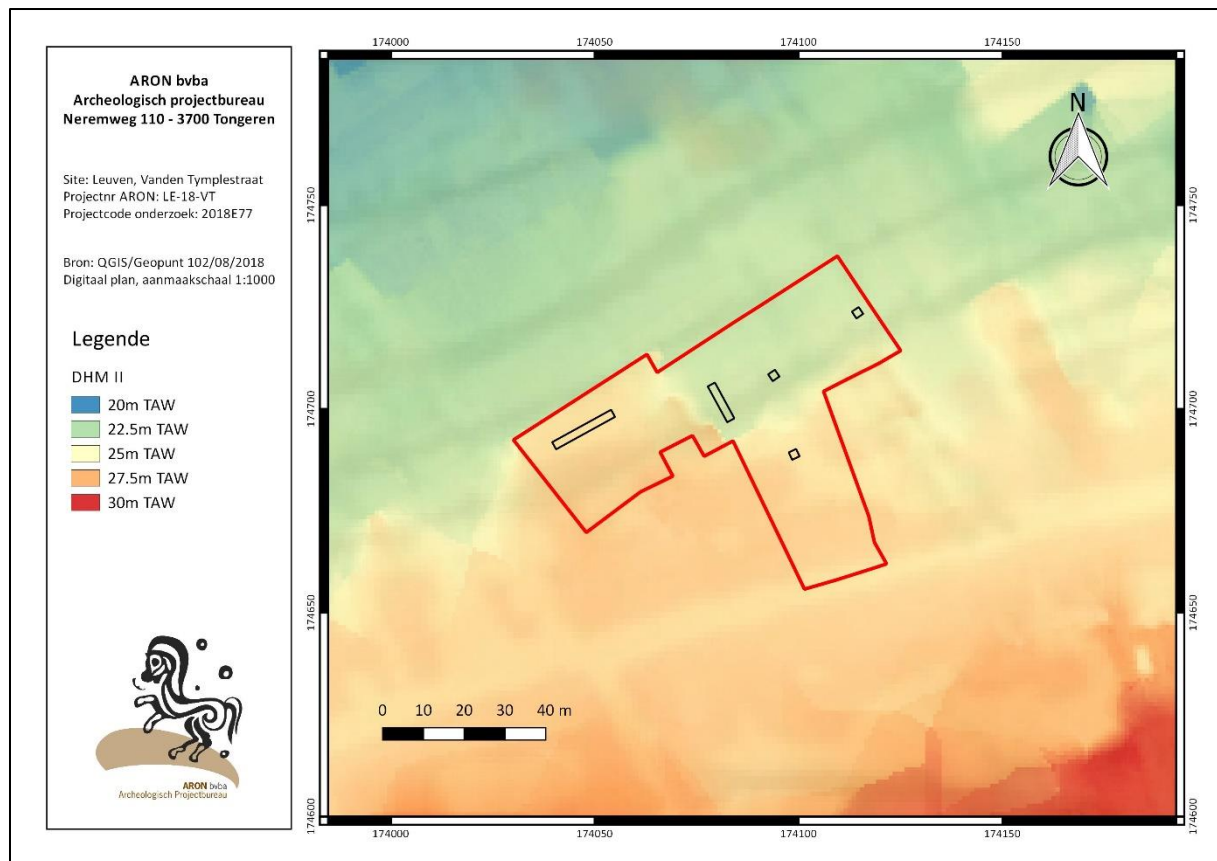
²⁸ De proefput zoals aangeduid op het voorgestelde plan heeft een afmeting van 2 x 2 m.

Afb. 32: Proefsleuven- en proefputtenplan op bestaande toestand (BT) met aanduiding van het onderzoeksgebied (zwart), de aanwezige kelders (rood) (Bron: Aron bvba, digitaal plan, dd 02/08/2018, aanmaakschaal 1:400, 2018E77).

Afb. 33: Proefsleuven- en proefputtenplan op ontworpen toestand (OT, roze) met aanduiding van het totale projectgebied (zwart) (Bron: Aron bvba, digitaal plan, dd 02/08/2018, aanmaakschaal 1:400, 2018E77).

Afb. 34: Proefsleuven en -puttenplan op DHM met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood)

De sleuven worden aangelegd tot op het eerste archeologisch relevante vlak. Twee proefputten worden in de rand van deze sleuven voorzien. Bijkomend worden drie proefputten verspreid over het terrein ingepland. De proefputten gaan - indien de veiligheid dit toe laat - tot minstens 20 cm in de moederbodem. Indien de moederbodem niet bereikt kan worden, dient men een sondering tot 20 cm in de moederbodem te plaatsen om de stratigrafie in kaart te brengen. De proefputten worden gezien als een beperkte opgraving en dienen aldus geregistreerd te worden. Per archeologisch relevant niveau dient er een vlak aangelegd te worden. Indien de onderzoeksvragen op basis van het voorgesteld proefputten- en sleuvenplan niet volledig beantwoord kunnen worden, wordt bijkomend een proefput (minstens 2x2 m) aangelegd, die wordt ingepland rekening houdende met de praktische mogelijkheden op het terrein.

Kijkvensters, dwars- of volgt-sleuven zijn niet voorzien, gezien dit wegens de praktische inplanting niet mogelijk is. Bijkomend een tweede proefput van 2 op 2 m aangelegd worden indien blijkt dat het vooropgestelde onderzoek geen antwoord biedt op alle onderzoeksvragen. Deze put wordt aangelegd op basis van de resultaten van de sleuf.

De uitgravingen gebeuren door een graafmachine op rupsbanden (8-12T) met platte graafbak van 2 m breed.

Indien prehistorische vondsten worden aangetroffen worden deze verzameld volgens de richtlijnen van de CGP 2.0. Verder wordt de nodige aandacht gevestigd op:

- Er zal steeds een staal genomen worden van de aangetroffen sedimenten
- Er wordt opgelet of er een bijmenging van houtskoolpartikels voor komt
- Het uitzeven van de onderzochte sedimenten geldt als inzamelmethode. Het sediment wordt per proefput uitgezeefd, en dit per aardkundige eenheid, laag of fijner arbitrair niveau. Alle aardkundige eenheden die vondsten kunnen bevatten worden onderzocht. Het zeven gebeurt met een maaswijdte van max. 2 mm. Bij situaties met weinig variatie in de aardkundige eenheden wordt in arbitraire niveaus van maximaal 10 cm gewerkt.

2.5 Actoren

Het proefputten- en proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd door een veldwerkleider die voldoet aan de kwalificaties zoals bepaald in art. 12 van het archeologiebesluit (minstens 6 maanden terreinervaring). De veldwerkleider heeft tevens ervaring in het aanleggen van proefsleuven én proefputten in stedelijke context. Hij wordt geassisteerd door een assistent-archeoloog met dezelfde kwalificaties, uitgezonderd de ervaringsvereisten.

De bodemprofielen worden door een assistent-aardkundige en indien nodig door een aardkundige met ervaring met de bodem- en sedimenttypes die in het projectgebied voorkomen, beschreven.

Indien nodig wordt tijdens het proefsleuvenonderzoek een beroep gedaan op een conservator. Deze conservator is gespecialiseerd in handelingen om de bewaringstoestand van de archeologische vondsten of de omgeving daarvan te stabiliseren en verder verval te verhinderen of vertragen.

2.6 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Nvt.

2.7 Bewaring van het archeologisch ensemble

Wat betreft de bewaring van de artefacten en documenten die deel zullen uitmaken van het archeologisch ensemble gelden, zowel op het terrein, tijdens het onderzoek, of op de locatie voor langdurige bewaring, geen randvoorwaarden die een afwijking van de bepalingen in de CGP inhouden.

De zakelijkrechthouder dient het archeologisch ensemble na oplevering ervan conform afdeling 2. Verplichtingen zakelijkrechthouders en gebruikers archeologische artefacten en archeologische ensembles van het Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014, als een geheel te bewaren, in goede staat te behouden en voor wetenschappelijk onderzoek beschikbaar te houden (art. 5.2.1).

De zakelijkrechthouder die het beheer van een archeologisch ensemble toevertrouwt aan een erkend onroerend erfgoeddepot voldoet aan de hierboven vermelde verplichtingen.

Indien de bewaarplaats van de vondsten gewijzigd wordt binnen het Vlaamse Gewest, dient dit binnen 30 dagen aan het *Agentschap Onroerend Erfgoed* gemeld te worden (art. 5.2.2). Indien de vondsten buiten het Vlaamse Gewest gebracht worden, dient dit minstens 30 dagen voorafgaand hieraan aan het Agentschap gemeld worden (art. 5.2.3).

2.8 Vervolgtraject

Na het uitvoeren van het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem (zie 2.4) dient:

- 1) een assessment te worden uitgevoerd conform de *Code van Goede Praktijk 2.0*, p 88-98. Na het assessment is duidelijk of uit het vooronderzoek een vrijgave van het terrein volgt, of dat er een behoud in situ en/of een opgraving van de aangetroffen site dient te volgen.
- 2) een nota te worden opgesteld conform de *Code van Goede Praktijk 2.0*, p. 98-132. Hierin wordt eveneens uitgeschreven wat het resultaat van het assessment (1) is, en volgt - in geval er een behoud in situ of een opgraving

wordt geadviseerd -, een Programma van Maatregelen²⁹ voor de volgende te nemen stap in het archeologieproces.

De nota die resulteert uit het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem, dient ter bekrachtiging te worden ingediend bij *Onroerend Erfgoed*. *Onroerend Erfgoed* beschikt over een termijn van 21 kalenderdagen om deze nota te bekrachtigen, al dan niet met bijkomende voorwaarden, of te weigeren.

In geval er een bekrachtigd Programma van Maatregelen werd opgesteld dient over gegaan te worden naar de uitvoering van dit Programma van Maatregelen, conform de bepalingen in de *Code van Goede Praktijk 2.0* en de eventuele bijkomende voorwaarden opgelegd door Onroerend Erfgoed. Het Programma van Maatregelen dient te worden uitgevoerd voorafgaand aan de start van de door de initiatiefnemer geplande bodemingrepen.

²⁹ Een gedetailleerde omschrijving van de locatie, de onderzoeksvragen, en de methodes en technieken die gehanteerd dienen te worden bij zowel een behoud in situ, als in geval van een opgraving van de aangetroffen archeologische resten.

BIBLIOGRAFIE

BAEYENS, L. (1959) *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij kaartblad Leuven 89E*. Brussel.

CGP: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0.

CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., PIL N, VERBEELEN G. en DIRIX E. (2017) *Archeologienota, Leuven-Cossmo (Archebo Rapport 2016/056)*, Kortenaeken.

DE CLERCQ W., BASTIAENS W., DEFORCE K., DESENDER K., ERVYNCK A., GELORINI V., HANECA K., LANGOHR R. EN VAN PETEGEM A. (2001) Waarderend en preventief archeologisch onderzoek op de Axxes-locatie te Merelbeke (prov. Oost-Vlaanderen): een grafheuvel uit de Bronstijd en een nederzetting uit de Romeinse periode, *Archeologie in Vlaanderen* VIII, 123 – 164.

DEEBEN, J. & E. RENSINK (2005) *Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland*.

DE GEYTER, G. (2001) *Toelichting bij de geologische kaart. Kaartblad 32 Leuven*, Brussel.

GOOSSENS, E. (2007) *Toelichting bij de quartairgeologische kaart. Kaartblad 32 Leuven*. Brussel.

HANECA, K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. (2016) Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. (Onderzoeksrapport 48, OE), Brussel.

MEULEMANS, A. (2004) *Huizen en straten van het oude Leuven (2dl.)*, Leuven.

TOL A.J., VERHAGEN J.W.H.P. & VERBRUGGEN M. (2012) *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek versie 2.0*.

VAN BUYTEN E.A. (red.) (1975) *Leuven een stad die groeit. Een gemeenschap die bouwt aan haar milieu (tentoonstellingscatalogus)*, Leuven.

VAN RANST E. EN SYS C. (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

VANDEKERCHOVE V. (1996) *De archeologische afdeling van het Stedelijke Museum (Vander Kelen-Mertens)*, Leuven. ,

VANDEKERCHOVE V. (1999) *Archeologisch noodonderzoek te Leuven, Archaeologia Mediaevalis* 22, 75-78.

VANDEKERCHOVE V. (2000) *Onderzoek tijdens de werken aan de stationsomgeving te Leuven, Archaeologia Mediaevalis* 23, 98-103.

VANDEKERCHOVE V. (2003) De Diestsepoort als bodemarchief. Resultaten van het archeologische onderzoek in 1998 en 1999. In: Cockx E. & Huybens G. (red.), *De Leuvense prentenatlas: Zeventiende-eeuwse tekeningen uit de Koninklijke Bibliotheek te Brussel*, 707-709

VANDER GINST V., SMEETS M. EN YPERMAN W. (2016) *Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek in het Miniemeninstituut te Leuven (Rapport Studiebureau Archeologie)*, Kessel-Lo.

VANDER GINST V., DUPONT L. EN SMEETS M. (2016) *Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Diestsestraat te Leuven (Rapport Studiebureau Archeologie)*, Kessel-Lo.

VAN UYTVEN R. (1980) *Leuven “De beste stad van Brabant”. Deel 1, De geschiedenis van het stadsgewest Leuven tot omstreeks 1600. Arco Lovaniensis*, Leuven.

VERHAGEN, J.W.H.P., RENSINK E. & CROMBÉ PH. (2011) Optimale strategieën voor het opsporen van Steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief (*Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 197).

VERHOEVEN M., G.R. ELLENKAMP & D.M.G. KEIJERS (2010) Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de gemeente Echt-Susteren. Deelrapport II: Landschap en archeologie, *RAAP-rapport*. 1951, 87, 101.

Websites:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140040>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/125401>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/109531>
dov.vlaanderen.be
klip.agiv.be
<http://cai.onroerenderfgoed.be>
<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>
<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>
https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf
https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf
https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf
www.cartesius.be
www.geopunt.be
www.ngi.be
www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

